

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

De Griekse tragedie is (volgens Aristoteles) ontstaan uit een koorlied ter ere van Dionysus / uit de dithyrambe.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'De Griekse tragedie is ontstaan uit een koor ter ere van Dionysus.'

2 maximumscore 1

(τοῖσι) θύουσιν (regel 473)

3 maximumscore 1

Oningewijden mogen geen kennis hebben van de Bacchische riten; jij bent een oningewijde; jij mag dus geen kennis hebben van de Bacchische riten.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer alle drie de onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer de twee premissen in omgekeerde volgorde genoteerd zijn.*

4 B

5 maximumscore 1

Dionysus verschijnt als de vreemdeling / maakt zijn aanwezigheid kenbaar door (het drogbeeld van) een stier te tonen / door een drogbeeld te tonen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

6 maximumscore 1

(regel) 487

Vraag	Antwoord	Scores
7	<p>maximumscore 2</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • (regel) 492 <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hij draagt Pentheus op iets te vertellen. / Hij stelt Pentheus een vraag. Of woorden van overeenkomstige strekking 	1 1
8	<p>maximumscore 2</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • De tragediedichter was zelf de regisseur. Of woorden van overeenkomstige strekking <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van een goed antwoord zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Dionysus trekt de thyrsus stevig naar zich toe. – Pentheus reikt naar de thyrsus. – Dionysus houdt de thyrsus aan Pentheus voor. 	1 1
9	<p>maximumscore 1</p> <p>(καθείρξατ' αὐτὸν) ἰππικαῖς (πέλας) φάτναισιν (regel 509-510)</p>	
10	<p>maximumscore 2</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • De infinitivus δεῖν is in de vertaling weergegeven met de gebiedende wijs (bind). / In het Grieks is δεῖν onderdeel van de indirecte rede; in de vertaling is 'bind' onderdeel van de directe rede <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het Grieks beledigt Dionysus Pentheus door hem te rekenen tot de niet-verstandigen (οὐ σόφροσιν) (en in de vertaling zegt hij hem alleen dat hij verstandig moet zijn / zich moet beheersen) <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	1 1
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</i></p>	
11	<p>maximumscore 1</p> <p>(de) orchestra/ὄρχήστρα</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Afbeelding 1

12 maximumscore 2

a

- Cadmus en de Spartoi/Gezaaiden 1

b

- (Agaues echtgenoot en Pentheus' vader) Echion is een van de Spartoi/Gezaaiden.
Of woorden van overeenkomstige strekking 1

Opmerking

Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Tekst 2

13 maximumscore 2

a

- bodeverhaal 1

b

- tot de volgelingen van Dionysus / tot de bacchanten / tot het koor 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 maximumscore 1

ἔκαμπτεν ἐς γῆν (regel 1069)

15 maximumscore 2

- De beelden zijn een boog en een wiel 1
- Het tertium comparationis is het gekromd worden / het krom zijn 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Voor het eerste deel van het antwoord geldt: het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het deelantwoord juist zijn.

16 maximumscore 2

a

- διὰ χερῶν (regel 1071) 1

b

- νότοις (regel 1074) 1

Vraag	Antwoord	Scores
17	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is plotseling (heilig) licht. / Er straalt een heilig licht. – Er is een goddelijke stem. / Er is een stem uit de hemel. / Er is een stem van een (aanvankelijk) onbekende. – Er wordt een opdracht gegeven. – De tekst gaat over iemand die zich jegens de spreker negatief gedraagt (namelijk respectievelijk Saul en Pentheus). <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p>per juist antwoord</p>	1
18	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σίγησε (is aoristus en) benadrukt/beschrijft het begin van het stil zijn (van de hemel) / het invallen van een stilte • εἶχε (is imperfectum en) beschrijft het voortduren van het stil houden (van de bladeren door het bosrijke dal) / van de stilte <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	1 1
19	<p>maximumscore 1</p> <p>στόχον δύστηνον (regel 1100)</p> <p><i>Opmerking</i> Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'δύστηνον (regel 1100)'.</p>	
20	D	
21	<p>maximumscore 2</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agaue weet niet / het publiek weet dat het (vermeende dier) / de belaagde Agaes eigen zoon is / Pentheus is <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agaue spreekt over een wild dier (en vreest dat het iets gaat vertellen). / Een wild dier kan niet spreken (om iets te verraden) <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p><i>Opmerking</i> Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer enerzijds is ingegaan op de kennis van het publiek of het ontbreken hiervan bij Agaue en anderzijds op de inhoud van die kennis.</p>	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

- Eerst bekogelen ze Pentheus (met stenen, takken en thyrsusstaven) / proberen ze Pentheus uit de boom te gooien.
- Daarna proberen ze de boom waarin Pentheus zit, met (houten) hefbomen te ontwortelen.
- Tenslotte (gaan ze om de boom heen staan en) trekken ze de boom met hun handen uit de grond.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Opmerking

Wanneer in het antwoord bij de tweede en derde manier het verschil tussen deze twee manieren (hefbomen vs. handen) niet duidelijk gemaakt is, een scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Algemeen

23 maximumscore 3

a

- Beiden zijn vermomd als vrouw; beiden willen te weten komen wat een groep vrouwen (die religieuze riten vieren) aan het doen is 1

b

- Pentheus wordt (door zijn moeder / zijn (moeder en) tantes / bacchanten) vermoord / in stukken gescheurd; dat roept medelijden/afschuw/verdriet op 1
- Mnesilochus wordt uitgeteerd en probeert zijn mannelijkheid te verbergen; daar moet het publiek om lachen / dat roept leedvermaak op 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Voor b geldt: bij beide delen van het antwoord het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het deelantwoord juist zijn.*
- *Voor b geldt: wanneer in een overigens juist antwoord in beide delen van het antwoord een soortgelijke emotie is genoteerd (bijvoorbeeld leedvermaak en uitlachen), een scorepunt in mindering brengen.*

Tekst 2 en Tekst 3

24 maximumscore 1

δήνεγκαν κόρας (regel 1087)

25 maximumscore 1

een van de volgende antwoorden:

- Ja, in beide teksten gaat het om het (als man in vrouwenvermomming) aanwezig zijn bij religieuze riten waarbij alleen vrouwen aanwezig mogen zijn. / om het (eventueel) verraden van de geheime riten.
- Nee, in tekst 3 gaat het om het (als man in vrouwenvermomming) aanwezig zijn bij religieuze riten waarbij alleen vrouwen aanwezig mogen zijn, en in tekst 2 om het (eventueel) verraden van de geheime riten.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer in een overigens juist antwoord de bevestiging of ontkenning impliciet gelaten is.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Beoordelingsmodel voor de vertaling

	Kolon 26 (regel 238)	
26	maximumscore 1 Ἄγαμέμνωνός τε καὶ Κλυταιμῆστρας τέκνον, Dochter/kind van Agamemnon en Clytaemestra / Agamemnons en Clytaemestra's dochter/kind	
	Ἄγαμέμνωνός (van) Agamemnonos	0
	Κλυταιμῆστρας (van) Clytaemestras	0
	Kolon 27 (regel 239)	
27	maximumscore 2 ἄκουε καινῶν ἐξ ἔμοῦ κηρυγμάτων. luister(t u) naar / verneem(t u) onverwachte/nieuwe berichten / een onverwacht/nieuw bericht (afkomstig) van mij	
	Niet fout rekenen: ἐξ ἔμοῦ (van)uit/door mij / mijn	
	Niet fout rekenen: ἐξ ἔμοῦ verbonden met ἄκουε	
	ἄκουε niet vertaald met gebiedende wijs	0
	καινῶν die/deze/dat/dit	1
	Kolon 28 (regel 240)	
28	maximumscore 2 Τί δ' ἔστι τοῦ παρόντος ἐκπλήσσον λόγου; (En/maar) wat is het opmerkelijke van/aan het/dat nieuwe bericht / wat is er opmerkelijk / wat voor opmerkelijks is er aan het/dat nieuwe bericht	
	Niet fout rekenen: παρόντος aanwezige/tegenwoordige	
	Niet fout rekenen: λόγου verslag/verhaal	
	Waarom is het nieuwe verhaal opmerkelijk	1
	παρόντος vertaald als vorm van πάρειμι voorbijgaan	0
	λόγος woord	1
	λόγος elke andere betekenis dan 'bericht/verslag/verhaal/woord' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
29	<p>Kolon 29 (regel 241-242) maximumscore 2 Ἔκουσιν ἐς γῆν, (kolon 30), δίπτυχοι νεανίαι, Er zijn aan land / in/naar het/ons land/gebied gekomen twee jongemannen</p> <p>Niet fout rekenen: Ze zijn aan land / in/naar het/ons land/gebied gekomen, (de) twee jongemannen Niet fout rekenen: γῆ grond/bodem Ἔκουσιν Er/Ze komen γῆ aarde δίπτυχος dubbel(gevouwen)</p>	<p>1 1 0</p>
30	<p>Kolon 30 (regel 241-242) maximumscore 2 κυανέας Συμπληγάδας πλάτη φυγόντες (nadat ze) met/op/in hun/het schip / met/door hun/de roeiriem(en) / op hun reis aan de donker(blauw)e Symplegaden ontsnapt (zijn)</p> <p>Niet fout rekenen: πλάτη met/door hun/het blad (van een roeiriem) / roer Niet fout rekenen: φεύγω vermijden / vluchten voor φυγόντες ontsnappend</p>	<p>1</p>
31	<p>Kolon 31 (regel 243-244) maximumscore 2 θεῶ φίλον πρόσφαγμα καὶ θυτήριον Ἄρτέμιδι. een bij/aan de/onze godin Artemis geliefd dubbel offer / een geliefd dubbel offer voor/aan de/onze godin Artemis</p> <p>Niet fout rekenen: voor/aan de/onze godin een geliefd dubbel offer, voor/aan Artemis een bij/aan de/onze godin geliefd dubbel offer voor/aan Artemis θεῶ φίλον (Ἄρτέμιδι) aan/voor de/onze geliefde godin (Artemis)</p>	<p>1 1</p>
32	<p>Kolon 32 (regel 244-245) maximumscore 2 Χέρνιβας δὲ καὶ κατάργματα οὐκ ἂν φθάνοις ἂν εὐτρεπῆ ποιουμένη. (En/dus) u moet zo snel mogelijk (het) waswater/wijwater / (het/een/de) waterbekken(s)/wasbekken(s) en (de) beginoffers / een/het beginoffer klaarmaken / in orde brengen</p> <p>Niet fout rekenen: οὐκ ἂν φθάνοις ἂν u kan niet snel genoeg / te snel Niet fout rekenen: ποιουμένη voor uzelf/zichzelf maken φθάνω eerder ... / inhalen</p>	<p>0</p>
	<p>Het woord Ποδαποί is voorvertaald met: Waar komen ze vandaan?</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
33	<p>Kolon 33 (regel 246) maximumscore 2 Τίνος γῆς σχῆμ' ἔχουσιν οἱ ξένοι; Van welk land/gebied hebben de vreemd(eling)en het/een uiterlijk</p> <p>Niet fout rekenen: γῆ grond Niet fout rekenen: ξένος gast(vriend) Τίνος γῆς van wie op aarde / ter wereld γῆ bodem/aarde ξένος gastheer</p> <p>Het woord Ἑλληνας is voorvertaald met: Het zijn Grieken</p>	<p>1 1 0</p>
34	<p>Kolon 34 (regel 247) maximumscore 2 ἐν τούτ' οἶδα κοῦ περαιτέρω. dat/dit ene weet ik en niet meer</p> <p>Niet fout rekenen: ἐν τούτ' οἶδα dat/dit weet ik als enige / alleen ἐν τούτ' οἶδα ik als enige / alleen ik weet dat/dit ἐν τούτ' οἶδα dat/dit weet ik / één ding weet ik ἐν vertaald als vorm van ἴημι / als ἐν/εἶς</p>	<p>0 1 0</p>
35	<p>Kolon 35 (regel 248) maximumscore 2 Οὐδ' ὄνομ' (kolon 36) οἴσθα τῶν ξένων φράσαι; (En) kun je niet / Kun je ook niet de naam/namen van de vreemd(eling)en vertellen/noemen</p> <p>Kolon 35 en kolon 36 mogen ook samen vertaald zijn als: (En) heb je niet / Heb je ook niet de naam/namen van de vreemd(eling)en gehoord en kun je die (ook niet) vertellen/noemen</p> <p>Niet fout rekenen: ξένος gast(vriend) (En) weet/ken je niet / Weet/ken je ook niet de naam/namen van de vreemd(eling)en, om die te vertellen/noemen ξένος gastheer Wanneer ook in kolon 33, hier niet meer aanrekenen.</p>	<p>1 0</p>
36	<p>Kolon 36 (regel 248) maximumscore 1 ἀκούσας nadat/als je die gehoord hebt / nadat/als je geluisterd hebt</p> <p>ἀκούω gezegd worden</p>	<p>0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 37 (regel 249)</p> <p>37 maximumscore 2</p> <p>Πυλάδης ἐκλήζεθ' ἄτερος πρὸς θατέρου. Pylades werd de ene/een genoemd door de ander(e)</p>	<p>Πυλάδης ἄτερος de ene/andere Pylades</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 38 (regel 250)</p> <p>38 maximumscore 2</p> <p>Τοῦ ξυζύγου δὲ τοῦ ξένου τί τοῦνομ' ἦν; (En/Maar) wat was de naam van de metgezel van de/die vreemde(ling)</p>	<p>Niet fout rekenen: Welke / Wat voor naam had de metgezel van de/die vreemde(ling) Niet fout rekenen: ξένος gast(vriend) ξένος gastheer Wanneer ook in kolon 33 en/of kolon 35, hier niet meer aanrekenen. τί waarom</p>	<p>0 0</p>
<p>Kolon 39 (regel 251)</p> <p>39 maximumscore 1</p> <p>Οὐδεὶς τόδ' οἶδεν· Niemand kent deze/die/hem / weet hem / weet dit/dat</p>		
<p>Kolon 40 (regel 251)</p> <p>40 maximumscore 1</p> <p>οὐ γὰρ εἰσηκούσαμεν. want we hebben hem/die/deze/het niet gehoord</p>	<p>Niet fout rekenen: εἰσηκούσαμεν we hoorden εἰσηκούσαμεν we hebben (ernaar/daarnaar/hiernaar) geluisterd</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 41 (regel 252)</p> <p>41 maximumscore 1</p> <p>Ποῦ δ' εἶδετ' αὐτοὺς (En/Maar) waar hebben jullie hen gezien / zagen jullie hen</p>		

Vraag	Antwoord	Scores
42	<p>Kolon 42 (regel 252) maximumscore 2 κάντυχόντες εΐλετε; en (waar) hebben jullie hen, nadat jullie hen (toevallig) (aan)getroffen hadden, gevangengenomen/gegrepen / en (waar) troffen jullie hen aan en namen (jullie) hen gevangen</p> <p>έντυχόντες nadat ze (toevallig) (aan)getroffen waren / terwijl jullie hen (toevallig) (aan)troffen έντυγγάνω omgaan/praten met εΐλετε jullie brachten/brengen in het nauw / sloten/sluiten op / hielden/houden tegen</p>	<p>1 0 0</p>
43	<p>Kolon 43 (regel 253) maximumscore 2 Ἄκραις ἐπὶ ῥηγμῖσιν ἀξένου πόρου. Bij/op de verste/uiterste gedeelten / Bij het uiterste (gedeelte) / Bij/op het begin/einde van het strand / van de stranden/golven/branding van/langs de ongestvrije zee(-engte)</p> <p>Niet fout rekenen: Ἄκραις ῥηγμῖσιν de verste/uiterste stranden/golven/branding / het verste/uiterste strand / de rand van het strand / de zoom van de branding Niet fout rekenen: ῥηγμῖσιν ἀξένου ongestvrije strand(en)/golven/branding Niet fout rekenen: πόρος rivier / doorwaadbare plaats πόρος brug/(hulp)middel</p>	<p>0</p>
44	<p>Kolon 44 (regel 254) maximumscore 2 Καὶ τίς θαλάσσης βουκόλοις κοινωνία; En wat voor / welke connectie met (de) zee is er voor (koe)herders / En wat voor / welke connectie hebben (koe)herders met (de) zee / En wat is voor (koe)herders de connectie met (de) zee</p> <p>Niet fout rekenen: θάλασσα zeewater Niet fout rekenen: βουκόλοις vertaald met enkelvoud τίς wie/iemand / een of andere θάλασσα water/meer</p>	<p>0 1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
45	<p>Kolon 45 (regel 255) maximumscore 2 Βοῦς ἦλθομεν νίψοντες ἐναλία δρόσω. Wij waren/zijn (erheen) gekomen/gegaan / wij kwamen/gingen (erheen) om (de) koeien te wassen / wij waren/zijn (de) koeien komen/gaan wassen / wij kwamen/gingen (de) koeien wassen in/met (rein / het reine) water van/in de zee</p> <p>Niet fout rekenen: ἦλθομεν νίψοντες wij stonden op het punt te wassen Niet fout rekenen: ἐναλία δρόσω in/aan (de) zee met/in (rein / het reine) water δρόσος dauw(druppels)</p> <p>De woorden Ἐκεῖσε δὴ πάνελθε zijn voorvertaald met: Leg nog eens uit</p>	0
46	<p>Kolon 46 (regel 256-257) maximumscore 2 πῶς νιν εἴλετε τρόπον θ' ὁποίῳ· hoe jullie hen/ze gevangengenomen/gegrepen hebben / gevangennamen/grepen en op wat voor (een) / op een hoedanige / op welke manier</p> <p>Niet fout rekenen: vertaald als hoofdzin νιν hem νιν haar εἴλετε jullie brachten/brengen in het nauw / sloten/sluiten op / hielden/houden tegen Wanneer ook in kolon 42, hier niet meer aanrekenen.</p>	1 0 0
47	<p>Kolon 47 (regel 257) maximumscore 1 τοῦτο γὰρ μαθεῖν θέλω. want dat/dit wil ik vernemen/weten</p> <p>Niet fout rekenen: μαθεῖν leren/begrijpen</p>	

Bronvermeldingen

- tekst 1 Euripides, Bacchae 471-514
- afbeelding 1 <https://www.pinterest.cl/pin/378232068695753137/> (bekeken op 24 oktober 2020);
A.R. Hope Moncrieff, A Treasury of Classical Mythology, New York 1992
- tekst 2 Euripides, Bacchae 1063-1113
- tekst 3 Aristophanes, Thesmophoriazusae 655-673
vertaling Ch. Hupperts, E. Jans, S. Veenman en P. Verhoeven (in: Arche 8, Leeuwarden 1987)
- tekst 4 Euripides, Iphigenia in Tauris 238-257
- vraag 6 Ab Urbe Condita 39, 9, H.W.A. van Rooijen-Dijkman en F.H. van Katwijk-Knapp, Livius:
Sinds de stichting van de Stad, Amsterdam 2005
- vraag 17 Bijbel, Handelingen 9:3-6, Willibrordvertaling 1975